

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 1/2026-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duřu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) podľa § 13 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vo veci zjednotenia právneho názoru vysloveného II. senátom Ústavného súdu Slovenskej republiky v náleze č. k. II. ÚS 369/2025-49 z 24. septembra 2025 a odlišného právneho názoru, ku ktorému dospel III. senát Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. III. ÚS 185/2026, takto

r o z h o d o l :

Právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorého okolnosť odôvodňujúcu prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít o povahe náhrady za vecné bremeno zriadené podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, môže tvoriť fakt, že ani po 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona nebol dosiahnutý jeho účel spočívajúci v definitívnom usporiadaní vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou alebo vyšším územným celkom ako vlastníkom delimitovanej stavby, je uplatniteľný len na právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov vyhlásené po právoplatnosti uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Odlišné právne názory

I.1. Konanie sp. zn. II. ÚS 369/2025:

1. Ústavnému súdu bola 6. septembra 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou sa domáhali vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 (prvej a druhej vety) a ods. 4 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového

protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9Co/18/2023-431 z 22. mája 2024. Navrhli napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Sťažovatelia sa proti žalovanému mestu Košice (ďalej aj „žalovaný“) domáhali zaplatenia 908,87 eur s príslušenstvom z titulu opakovanej náhrady za zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo k pozemkom v ich podielovom spoluvlastníctve podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), a neskôr z titulu vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka.

3. Súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 40C/51/2019-365 z 19. októbra 2022 žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol pre žalovaným uplatnené premlčanie. K náhrade za zriadené zákonné vecné bremeno poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax, uviedol, že je zásadne jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Zákonné vecné bremeno vzniklo účinnosťou zákona 1. júla 2009 a od tohto dátumu začala plynúť trojročná doba, v ktorej sa právo na náhradu premlčí. O odvolaní sťažovateľov rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9Co/18/2023-431 z 22. mája 2024 tak, že prvoinštančný rozsudok súdu potvrdil ako vecne správny a dostatočne odôvodnený.

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentovali:

a) porušením princípu legitímnych očakávaní a princípu právnej istoty v tom, že súdy rozhodnú rovnako ako v skutkovo a právne obdobných veciach (s poukazom na dlhoročnú konštantnú judikatúru súdov o opakujúcej sa odplate vo forme renty za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., poukazujúc v tejto súvislosti na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 42/2015);

b) arbitrárnosťou napadnutého rozsudku spočívajúcou v tom, že napadnutý rozsudok neobsahuje odôvodnenie odchýlenia sa od právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015, podľa ktorého jednorazová odplata za zriadenie vecného bremena nie je primeranou odplatou podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, a preto by mala mať opakujúci charakter;

c) následkami súdmi prijatého právneho názoru o jednorazovej odplate za vecné bremeno, ktorými sú najmä porušenie vlastníckeho práva sťažovateľov, neochota žalovaného vysporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom pod jeho stavbami a neexistencia žiadneho právneho prostriedku na donútenie mesta k usporiadaniu vlastníckych vzťahov;

d) výkladom o jednorazovej odplate zo strany súdov popierajúcim zmysel prijatej právnej úpravy, ktorým je usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami, s tým, že ak by zákonodarca chcel zriadiť vecné bremeno s jednorazovou odplatou, tak by to zakotvil priamo do zákona;

e) porušením princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, predovšetkým v kontexte čl. 20 ods. 4 ústavy, v ktorom ústavodarca stanovil, že vlastnícke právo možno obmedziť iba v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, na základe zákona a za primeranú náhradu, pričom tieto podmienky musia byť splnené kumulatívne. Zriadenie vecného bremena zákonom, teda obmedzenie

vlastníckeho práva priamo zákonom je tak v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy a judikatúrou ústavného súdu, o čom svedčí judikatúra ústavného súdu, s čím sa krajský súd nevysporiadal;

f) absenciou zakotvenia poskytnutia primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva v zákone č. 66/2009 Z. z. v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy, čoho následkom je faktické odňatie vlastníckeho práva sťažovateľov (resp. faktické vyvlastnenie);

g) neprípustnosťou a nelogickosťou argumentácie súdov o premlčaní práva od účinnosti zákona, keďže premlčacia doba nároku na jednorazovú odplatu za užívanie nehnuteľnosti nemôže začať plynúť skôr, ako sa žalobca dozvedel o tom, že má nárok len na jednorazovú odplatu, pričom sťažovatelia sa o tomto prvýkrát dozvedeli až z napadnutého rozsudku krajského súdu v tomto konaní [s odkazom aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Urbárska obec Trenčianske Biskupice proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 74258/01)].

5. Ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 369/2025-49 z 24. septembra 2025 vyslovil, že rozhodnutím krajského súdu č. k. 9Co/18/2023-431 z 22. mája 2024 boli porušené základné práva sťažovateľov vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. V náleze okrem iného konštatoval, že v nedávno prijatom rozhodnutí č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025 ústavný súd poukázal na to, že ani ustálená súdna prax nie je nemenná a odklon od nej je možný [s povinnosťou dôkladného a presvedčivého odôvodnenia, § 220 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Evolutívny vývoj judikatúry nie je v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti (podobne ESLP v rozsudku Veľkej komory z 20. 10. 2011, Nejdet Sahin a Perihan Sahin v. Turecko, č. 13279/05, ods. 58) a môže byť odôvodnený aj zmenou sociálnych alebo ekonomických pomerov alebo inými okolnosťami, ktoré môžu ospravedlniť rozdielny prístup k spôsobu vyvažovania dotknutých práv účastníkov právneho vzťahu. V spore, z ktorého vyšiel prejednávany návrh, môže byť okolnosťou odôvodňujúcou prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít fakt, že ani po takmer 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. nebol dosiahnutý jeho účel. Tým bolo prioritne definitívne usporiadanie vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou, resp. vyšším územným celkom ako vlastníkom delimitovanej stavby, a to zákonom predpokladanými nástrojmi (§ 2 ods. 1 a 2 zákona), a nie ďalšie fakticky časovo neurčité (do vykonania pozemkových úprav) zakonzervovanie stavu núteného obmedzenia vlastníckeho práva vlastníka pozemku bez náležitej kompenzácie. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že súdy vo veci sťažovateľov nemohli porušiť ich právo na súdnu ochranu, keď pri rozhodovaní vychádzali z (už) ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Bolo by možné uznať, že nemôže ísť o rozhodnutie zjavne nesprávne. Súdy sú však vždy povinné zvažovať, či je ustálená rozhodovacia prax, ktorú zamýšľajú v okolnostiach konkrétnej veci aplikovať, na vec priliehavá, teda či sú okolnosti natoľko podobné, že umožňujú vo veci urobiť rovnaký právny záver. V tomto prípade išlo o uplatnenie zákona č. 66/2009 Z. z., teda o prípad nie ojedinelý, ktorý na prvý pohľad takú možnosť ponúka. Napriek tomu je tu okolnosť, ktorá prípad robí odlišným od tých predchádzajúcich, a je ňou čas. Túto okolnosť zdôrazňovali sťažovatelia vo svojich podaniach, keď opakovane poukazovali na to, že ak aj rozhodovacia prax dávala zmysel po prijatí zákona č. 66/2009 Z. z., nedáva zmysel teraz, resp. aplikáciu takejto rozhodovacej praxe viac nemožno považovať za spravodlivú. Odvolací súd mal na túto argumentáciu reflektovať a vo svojom rozhodnutí sa o to viac mal sústreďovať na to, či je

odkaz na rozhodnutia najvyššieho súdu stále aktuálny. Neprihliadnutie na túto argumentáciu, a tým aj na účel samotného zákona č. 66/2009 Z. z., spôsobilo, že došlo k porušeniu práv sťažovateľov.

I.2. Konanie sp. zn. III. ÚS 185/2026:

6. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. júna 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 (prvej a druhej vety) a 4 ústavy a čl. 12 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom a rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9Co/60/2023 z 13. marca 2024. Navrhujú napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

7. Sťažovatelia sa proti žalovanému mestu Košice domáhali zaplatenia sumy 12 977,56 eur spolu s príslušenstvom (pôvodne) za užívanie nehnuteľností patriacich do podielového spoluvlastníctva sťažovateľov, na ktorých sa nachádza Park Anička v Košiciach, (pôvodne) z titulu vecného bremena zriadeného podľa zákona č. 66/2009 Z. z., poukazujúc na ustálenú súdnu prax, v zmysle ktorej za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. patrí náhrada vo forme opakujúceho sa plnenia. V konaní sťažovatelia svoj návrh prekvalifikovali na bezdôvodné obohatenie.

8. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku sp. zn. 44C/41/2019 zo 17. októbra 2022 najprv ustálil, že sťažovateľmi uplatnené právo nespadá pod právny režim bezdôvodného obohatenia. Následne, aplikujúc právne závery z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, uviedol, že za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. patrí jednorazová odplata a nárok uplatnený sťažovateľmi na zaplatenie náhrady za vecné bremeno je premlčaný, keďže si ho sťažovatelia uplatnili po uplynutí trojročnej premlčacej doby plynúcej od účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., a preto žalobu zamietol. O odvolaní sťažovateľov rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom sp. zn. 9Co/60/2023 z 13. marca 2024 tak, že prvoinštančný rozsudok potvrdil. Zotrvál na závere, podľa ktorého na pozemkoch sťažovateľov vzniklo vecné bremeno a náhrada zaň je jednorazová podľa ustálenej praxe najvyšších súdnych autorít.

9. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) porušením princípu legitímnych očakávaní a princípu právnej istoty, a to ku skutkovo a k právne obdobným veciam iných osôb (s poukazom na dlhoročnú konštantnú judikatúru súdov o opakujúcej sa odplate vo forme renty, ako aj na judikatúru ústavného súdu – nálezy sp. zn. PL. ÚS 42/2015 a sp. zn. II. ÚS 349/09, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/133/2009 a sp. zn. 1Cdo/133/2019);

b) arbitrárnosťou napadnutého rozsudku tým, že sa súd vôbec nevysporiadal s tvrdením sťažovateľov o prejudicialite ani s tým, že o opakovanej náhrade už bolo skôr rozhodnuté právoplatnými rozhodnutiami súdov v obdobných veciach, a neodôvodnil odchýlenie sa od právneho názoru ústavného súdu v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015, podľa ktorého jednorazová odplata za zriadenie vecného bremena nie je primeranou odplatou podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, a preto by mala mať opakujúci sa charakter;

c) následkami súdmi preferovaného výkladu § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. (rozporného s cieľom a zmyslom zákona) o jednorazovej odplate za vecné bremeno, ktorými sú najmä porušenie

vlastníckeho práva sťažovateľov, resp. jeho pozbavenie, neochota obcí a samosprávnych krajov vysporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom pod ich stavbami a neexistencia žiadneho právneho prostriedku na donútenie obcí a samosprávnych krajov k usporiadaniu vlastníckych vzťahov, v dôsledku čoho sťažovateľom zostáva len „holé“ vlastnícke právo;

d) cieľom zákonodarcu, ktorým nebolo určenie jednorazovej odplaty za vecné bremeno, ale usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami s tým, že ak by chcel zriadiť vecné bremeno s jednorazovou odplatou, tak by to zakotvil priamo do zákona, čo sa nestalo;

e) porušením princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, predovšetkým v kontexte čl. 20 ods. 1 ústavy, a to vytvorením dvoch skupín vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov [vlastníci, ktorým nevzniklo vecné bremeno, pretože mali uzatvorenú nájomnú zmluvu k 1. júnu 2009 s dohodnutou pravidelne sa opakujúcou odplatou (v prípade, ak by nájom skončil, mohli žiadať vydanie bezdôvodného obohatenia), a naproti tomu dotknutí vlastníci, ktorým vzniklo vecné bremeno a v prípade neuplatnenia jednorazovej odplaty do 1. júna 2012 nemajú už nárok na žiadnu odplatu];

f) výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. v rámci jeho sociálneho rozmeru, nespravodlivosťou a krivdou dotknutých vlastníkov pozemkov v podobe faktického odňatia vlastníckeho práva, ktorú im spôsobuje ustálená rozhodovacia prax súdov o jednorazovej odplate, ako aj mylným tvrdením, že sa platí odplata za vznik vecného bremena, a nie za trvanie;

g) nepripustnosťou a nelogickosťou argumentácie súdov o premlčaní práva od účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., keďže premlčacia doba nároku na jednorazovú odplatu za užívanie nehnuteľnosti nemôže začať plynúť skôr, ako sa žalobca dozvedel o tom, že má nárok len na jednorazovú odplatu [s odkazom aj na rozhodnutie ESLP vo veci Urbárska obec Trenčianske Biskupice proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 74258/01)]. O tom, že im patrí jednorazová odplata, sa sťažovatelia dozvedeli až z napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

10. V obdobnej veci podali 26. júla 2024 ústavnú sťažnosť aj iní sťažovatelia (Rvp 1999/2024). Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 185/2026-37 z 26. marca 2026 spojil veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1683/2024 a sp. zn. Rvp 1999/2024 na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1683/2024 (aktuálne III. ÚS 185/2026).

II.

Zjednotenie odlišných právnych názorov

11. Podľa § 13 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak senát ústavného súdu v rámci svojej rozhodovacej činnosti dospeje k právnemu názoru odlišnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov ústavného súdu, sudca spravodajca predloží plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie právnych názorov. Plénum ústavného súdu rozhodne o zjednotení právnych názorov uznesením. Senát ústavného súdu je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu.

12. Ústavný súd na úvod predosiela, že podstatou zjednocovania právnych názorov v danom prípade nie je posudzovanie povahy náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., ale problematika prístupu ústavného súdu k ústavným sťažnostiam smerujúcim proti právoplatným

rozhodnutiam všeobecných súdov vo veciach náhrady za vecné bremená zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., ktoré boli vyhlásené pred nadobudnutím právoplatnosti uznesenia ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025.

13. Vec vedená pod sp. zn. II. ÚS 369/2025 bola iniciovaná ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2024 a smerovala proti rozsudku krajského súdu z 22. mája 2024. Vec vedená pred ústavným súdom pod sp. zn. III. ÚS 185/2026 bola iniciovaná ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 25. júna 2024 a 26. júla 2024 a smeruje proti rozsudkom krajského súdu z 13. marca 2024 a 10. apríla 2024. V uvedených prípadoch všeobecné súdy žaloby sťažovateľov zamietli s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, dôvodiac, že náhrada za zriadenie vecného bremena má povahu jednorazového plnenia, pričom zákonné vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. vzniklo 1. júla 2009 (účinnosťou predmetného zákona). Vlastník pozemku zaťaženého vecným bremenom si nárok na odplatu mohol uplatniť v trojročnej premlčacej dobe plynúcej od 1. júla 2009. Keďže si sťažovatelia svoj nárok uplatnili po uplynutí tejto doby a žalovaný vzniesol námietku premlčania, žaloby bolo nutné zamietnuť.

14. Ústavný súd v konaní sp. zn. II. ÚS 369/2025 s poukazom na závery vyslovené v uznesení ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025 vyjadril právny názor, podľa ktorého neprihliadnutie krajského súdu (ktorý rozhodol vo veci v máji 2024) na aspekt plynutia času v kontexte jeho dopadu na spravodlivosť a „udržateľnosť“ ustálenej rozhodovacej praxe spôsobilo, že došlo k porušeniu práv sťažovateľov na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie, a to napriek skutočnosti, že v čase rozhodnutia krajského súdu sa výklad a uplatňovanie právnej otázky náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. riadili ustálenou rozhodovacou praxou, v zmysle ktorej má náhrada za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. jednorazový charakter.

15. Pri prejednaní veci sp. zn. III. ÚS 185/2026 dospel III. senát ústavného súdu k odlišnému právnemu záveru.

16. Ústavný súd v uznesení č. k. PL. ÚS 12/2025-16 z 28. mája 2025, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. júna 2025, v bode 24 dôvodil: *„Ani ustálená súdna prax nie je nemenná a odklon od nej je možný (s povinnosťou dôkladného a presvedčivého odôvodnenia, § 220 ods. 3 CSP). Evolutívny vývoj judikatúry nie je v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti (podobne Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Veľkej komory z 20. októbra 2011, Nejdet Sahin a Perihan Sahin v. Turecko, č. 13279/05, ods. 58) a môže byť odôvodnený aj zmenou sociálnych alebo ekonomických pomerov alebo inými okolnosťami, ktoré môžu ospravedlniť rozdielny prístup k spôsobu vyvažovania dotknutých práv účastníkov právneho vzťahu. V spore, z ktorého vyšiel prejednávaný návrh, môže byť okolnosťou odôvodňujúcou prekonanie skoršej judikatúry najvyšších súdnych autorít fakt, že ani po takmer 16 rokoch od nadobudnutia účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. nebol dosiahnutý jeho účel. Tým bolo prioritne definitívne usporiadanie vlastníckych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a obcou, resp. vyšším územným celkom, ako vlastníkom delimitovanej stavby, a to zákonom predpokladanými nástrojmi (§ 2 ods. 1 a 2 zákona), a nie ďalšie fakticky časovo neurčité (do vykonania pozemkových úprav) zakonzervovanie stavu núteného obmedzenia vlastníckeho práva vlastníka pozemku bez náležitej kompenzácie.“*

17. Citované závery ústavného súdu je potrebné vnímať ako impulz pre všeobecné súdy na úvahu o charaktere náhrady za vecné bremená zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. ako jednorazovej alebo

opakovanej, a to v kontexte naplnenia účelu zákona č. 66/2009 Z. z., ku ktorému pristupuje faktor plynutia času. Rastúca relevancia plynutia času je daná tým, že zriadenie zákonných vecných bremien zákonom č. 66/2009 Z. z. bolo v období jeho prijatia zákonodarcom projektované ako dočasné riešenie, kým nedôjde k trvalému usporiadaniu vlastníckych vzťahov k dotknutým pozemkom v súlade s § 2 uvedeného zákona, teda poskytnutím náhradného pozemku vlastními stavieb alebo prostredníctvom konania o pozemkových úpravách. Keďže k nastoleniu popísaných trvalých spôsobov usporiadania nedochádza v dostatočnej miere, dočasné riešenie plynutím času nadobúda trvalú povahu.

18. Ústavný súd sa vo svojej minulej rozhodovacej praxi opakovane zaoberal ústavnými sťažnosťami podanými v obdobných veciach podľa čl. 127 ústavy. Uzneseniami č. k. III. ÚS 621/2023-39 z 23. novembra 2023 (ústavná sťažnosť doručená 31. októbra 2023 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6Co/133/2022 z 8. augusta 2023), č. k. II. ÚS 427/2024-31 z 24. septembra 2024 (ústavná sťažnosť doručená 8. novembra 2023 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9Co/70/2022 z 19. júla 2023), č. k. III. ÚS 561/2024-24 z 24. októbra 2024 (ústavná sťažnosť doručená 16. septembra 2024 proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/49/2023 z 26. júna 2024), č. k. III. ÚS 422/2025-14 zo 17. júla 2025 (sťažnosť doručená 1. júla 2025 proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/34/2023 z 19. marca 2025) boli ústavné sťažnosti odmietnuté ako zjavne neopodstatnené, pretože ústavný súd konštatoval udržateľnosť právneho názoru všeobecných súdov, podľa ktorého je náhrada za zákonné vecné bremeno jednorazová.

19. Ďalšiu skupinu rozhodnutí v obdobných veciach tvoria uznesenia ústavného súdu, ktorými boli ústavné sťažnosti proti rozsudkom krajského súdu odmietnuté z dôvodu neprípustnosti, keďže sťažovatelia nevyčerпали prostriedok nápravy – dovolanie. Ide napr. o uznesenia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 408/2024-34 z 27. augusta 2024 (ústavná sťažnosť doručená 16. júla 2024 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9Co/6/2023 z 27. marca 2024), č. k. II. ÚS 66/2025-25 z 12. februára 2025 (ústavná sťažnosť doručená 18. júla 2024 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9Co/126/2022 z 27. marca 2024), č. k. I. ÚS 543/2024-35 z 2. októbra 2024 (ústavná sťažnosť doručená 5. augusta 2024 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6Co/21/2024 zo 14. mája 2024), č. k. I. ÚS 11/2024-34 z 11. januára 2024 (ústavná sťažnosť doručená 28. septembra 2023 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 2Co/139/2022 z 20. júla 2023), č. k. IV. ÚS 7/2024-30 z 9. januára 2024 (ústavná sťažnosť doručená 16. októbra 2023 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9Co/71/2022 z 28. júna 2023).

20. Bez zreteľa na procesnú otázku dôvodov odmietnutia možno bez pochybností uzavrieť, že v období, v rámci ktorého napadla ústavná sťažnosť sp. zn. II. ÚS 369/2025 (6. september 2024) aj ústavné sťažnosti, ktoré sú aktuálne vedené pod sp. zn. III. ÚS 185/2026 (25. jún 2024, 26. júl 2024), neposkytoval postoj ústavného súdu priestor na vyhovieť definovanej druhovej skupine ústavných sťažností. Neprichádzalo do úvahy konštatovanie porušenia základných práv vlastníkov pozemkov zaťažených vecnými bremenami zriadenými zákonom č. 66/2009 Z. z. na podklade právneho názoru o jednorazovej povahe náhrady. V dôsledku toho ústavný súd podstatným spôsobom posilňoval v tom čase panujúci stav právnej istoty o jednorazovej povahe náhrady za vecné bremená zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. V situácii úplného mlčania zákona o tom, či za zriadené vecné bremená náhrada patrí alebo nepatrí, a ak patrí, či je jednorazová alebo opakujúca sa, tvorila predmetná právna istota integrálnu súčasť obsahovej náplne základných práv a slobôd nielen žalujúcich strán (vlastníci pozemkov) dotknutej druhovej skupiny civilných

sporov, ale aj žalovaných obcí, miest, prípadne vyšších územných celkov (vlastníci stavieb). Obce a vyššie územné celky v postavení žalovaných vystupovali ako nositelia základných práv a slobôd požívajúcich súdnu ochranu, nie ako nositelia verejnej moci, ktorým základné práva slobody pojmovo neprináležia.

21. Ústavný súd v rámci posudzovania dôvodnosti ústavnej sťažnosti podanej podľa čl. 127 ústavy skúma, či rozhodnutie všeobecného súdu porušovalo základné práva a slobody sťažovateľa v čase jeho vyhlásenia. Ak boli rozhodnutia všeobecných súdov vo veciach náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. vyhlásené pred právoplatnosťou uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 12/2025, v súlade s v tom období stabilnou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu i ústavného súdu o ľudskoprávnej udržateľnosti právneho názoru o jednorazovej povahe náhrady za zákonné vecné bremená, rešpektovali právnu istotu a z nej ústiace legitímne očakávania žalujúcich i žalovaných.

22. Rozhodujúcim okamihom pre úvahy o zmene ustálenej judikatúry týkajúcej sa povahy náhrady za vecné bremená zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. sa stala právoplatnosť uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025, v ktorom ústavný súd vniesol do prostredia stabilizovanej judikatúrnej praxe náznakov zmeny v uvažovaní o povahe predmetnej náhrady, a to na podklade doktríny o evolutívnom vývoji judikatúry. Aj uvedená doktrína sa však všeobecnými súdmi i ústavným súdom musí uplatňovať tak, aby bola šetrená právna istota, legitímne očakávania i materiálna rovnosť dotknutých nositeľov základných práv a slobôd.

23. Meritórne výroky nálezov ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o (ne)porušení základných práv a slobôd majú deklaratórny charakter, a teda vyslovujú záver o porušení základných práv a slobôd v okamihu preskúmaného rozhodnutia všeobecného súdu, nie v okamihu rozhodovania ústavného súdu. Vyplýva to z odlišnosti predmetu konania o ústavnej sťažnosti na jednej strane a predmetu konania, ktoré na všeobecnom súde viedlo k ústavným súdom preskúmanému rozhodnutiu, na strane druhej. Rovnako to vyplýva z prieskumnej povahy právomoci ústavného súdu zakotvenej v čl. 127 ods. 1 ústavy. V reflexii na prieskum rozhodnutí všeobecných súdov v sporoch o usporiadanie vlastníctva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. to znamená, že aj pre ústavný súd bude rozhodujúcim temporálnym aspektom pre prípadné rozhodnutie o ľudskoprávnej (ne)udržateľnosti právneho názoru o jednorazovej povahe náhrady za zriadené vecné bremená časový okamih preskúmaného konečného rozhodnutia všeobecného súdu, nie okamih rozhodovania ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

24. Ak všeobecný súd svoje konečné rozhodnutie vyhlásil pred právoplatnosťou uznesenia sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025, nemožno konštatovať, že porušil základné práva a slobody žalujúceho vlastníka vecným bremenom zaťaženého pozemku len preto, lebo ústavný súd o ústavnej sťažnosti smerujúcej proti takému rozhodnutiu všeobecného súdu rozhoduje až v neskoršom období vyznačujúcom sa narušenou právnou istotou a spochybnenými legitímnymi očakávaniami o riešení otázky povahy spornej náhrady, teda v období po právoplatnosti uznesenia sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025. Vyhovenie ústavnej sťažnosti v takom prípade znamená intervenciu do základných práv a slobôd žalovaných v podobe narušenia ich právnej istoty a ich legitímnych očakávaní k okamihu, keď im rozhodovacia prax všeobecných súdov garantovala stabilitu a nesignalizovala eventualitu evolutívnej zmeny. Rovnako ide o zásah do materiálnej rovnosti žalovaných, keďže o ústavných sťažnostiach proti rozhodnutiam všeobecných súdov

z obdobia pred uznesenia sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025 môže byť rozhodnuté odlišne v závislosti od toho, či o takých ústavných sťažnostiach ústavný súd rozhoduje pred alebo po uvedenom uznesení pléna ústavného súdu. Bez ústavne ospravedliteľného dôvodu sa tým vytvoria dve skupiny porovnateľných žalovaných podľa toho, kedy o ich ústavných sťažnostiach ústavný súd rozhoduje. Spôsobilým vyvažujúcim faktorom pritom nemôže byť potenciál pozitívnej zmeny hmotnoprávneho postavenia žalobcov (vlastníkov pozemkov). Rozhodnutia všeobecných súdov vzťahujúce sa na obe definované skupiny žalovaných totiž pochádzajú z obdobia, keď boli právna istota a legitímne očakávania všetkých žalobcov stabilizované uplatňovaním právneho názoru o jednorazovej povahe náhrady za vecné bremená zaťažujúce ich pozemky. Až uznesenie pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025 prinieslo žalobcom z dôvodov tam uvedených nádej na judikatórny posun vedúci k ich úspechu pri uplatňovaní ich kompenzačných nárokov. Preto až od tohto momentu sa na žalujúcej strane stáva dôvodným očakávanie, že všeobecný súd v závislosti od skutkových a právnych okolností konkrétneho prípadu môže opustiť právny názor o jednorazovej povahe náhrady.

25. V závere ústavný súd konštatuje, že obce a vyššie územné celky sa pred uznesením sp. zn. PL. ÚS 12/2025 z 28. mája 2025 mohli spoliehať na stabilitu rozhodovacej praxe všeobecných súdov o náhrade za vecné bremená zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. a na stabilitu nadväzujúcich rozhodnutí ústavného súdu, ktoré nesignalizovali eventualitu vyhovenia ústavným sťažnostiam vlastníkov pozemkov zaťažených vecnými bremenami z dôvodu ústavnej nekonformnosti právneho názoru o jednorazovej povahe spornej náhrady. Obci alebo vyššiemu územnému celku nachádzajúcim sa v porovnateľnom postavení ako žalované obce alebo vyššie územné celky, ktoré boli dotknuté skoršími uzneseniami ústavného súdu o odmietnutí ústavných sťažností (body 18 a 19 tohto uznesenia), nemôže byť na ťarchu skutočnosť, že ústavný súd o ústavnej sťažnosti vlastníka pozemku zaťaženého vecným bremenom rozhoduje s väčším časovým odstupom od jej podania, resp. že rozhoduje po právoplatnosti uznesenia pléna ústavného súdu, ktoré, usilujúc o ústavnú konformitu výkladu a uplatňovania právnej úpravy mlčiacej o nosnej právnej otázke a vystavenej faktoru plynutia času, prinieslo do prostredia judikatórnej stability náznak názorového posunu.

26. Po rekapitulácii a sumarizácii všetkých formulovaných dôvodov plénum ústavného súdu zjednotilo odlišné právne názory senátov ústavného súdu, tak ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

27. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Robert Šorl, ktoré sa týka výroku, ako aj odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2026

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky